

ŠINKŪNŲ PILIAKALNIO LIEKANŲ TYRINĖJIMAI

Romas JAROCKIS

2002 m. Šinkūnų piliakalnio (Ukmergės r.) V papėdėje buvo ištirtas 100 m² dydžio plotas bei žvalgyta karjero sunaikinto piliakalnio aplinka. Tyrimų vietoje aptiktas iki 50 cm storio kultūrinis sluoksnis.

Absoliučią archeologinių radinių daugumą sudaro lipdytų puodų šukės brūkšniuotu, grublėtu ir lygiu paviršiumi. Iš surinktų 366 šukių analizei tiko ir buvo suinventorinti 159 vienetai. Individualių radinių grupę sudaro 9 archeologiniai radiniai: geležinė yla, pasagos dalis, geležinio lazdelinio smeigtuko dalis, molinis verpstukas, akmeninis galastuvas ir kelios titnago skeltės.

Archeologinių tyrinėjimų rezultatai nepakeitė ankstesniais tyrimais nustatytos piliakalnio chronologijos – gyvenvietė pelkėmis apsuptoje kalvoje egzistavo per visą I tūkst.

Po kultūriniu sluoksniu, 100–110 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, įžemio fone išryškėjo 1,9x2 m skersmens ovalo formos duobės kontūras. Nuvalius žemės paviršių, ŠV duobės kontūro dalyje atsidadė 70x100 cm dydžio, iki 1 m gylio į žemį įgilintas šulinio rentinys. Rentinio kampai orientuoti į pasaulio šalis. Konstrukciją sudaro keturi iki 20 cm

skersmens stulpai (statiniai), tarpusavyje sujungti pusiau perskeltais rąstais (rentiniais). Rentinių plotis – 10–15 cm. Stulpų (statinių) šonuose išskaptuoti 2 vertikalūs grioveliai rentiniams suleisti. Įžemyje išliko 5–7 šulinio rentiniai.

Šulinio amžiaus nepavyko nustatyti, nes išėmus šulinio turinį, kurį sudarė uždurpėjęs sluoksnis su degėsiomis, archeologinių radinių neaptikta. Šulinys greičiausiai įrengtas istoriniais laikais, nes stulpuose (statiniuose) matomos pjovimo pjūklų žymės. Geriau išlikusios šulinio rentinio detalės paimtos dendrochronologiniams tyrimams.

EXPLORATIONS OF THE REMAINS OF ŠINKŪNAI HILL-FORT

In 2002 at foot 5 of the remains of Šinkūnai hill-fort, the area of 100 m² was explored. The cultural layer up to 50 cm was discovered where brushed, rusticated and plain surface pottery was found as well as an iron awl, an iron pin, a clay spindle and other finds dated to the 1st millennium. In the area explored a wooden well of unknown chronology was also detected.

BRADELIŠKIŲ PILIAKALNIS

Vida KLIAUGAITĖ

2002 m. Bradeliškių piliakalnyje (A1239) (Vilniaus r., Dūkštų sen.) buvo ištirta apie 10 m² palei ŠV šlaito nuošliaužą, atsiradusią susiformavus naujoms deformacijoms buvu-

sios užtvankos tasoje. Nuošliauža taip pat išžvalgyta vizualiai.

Bradeliškių piliakalnis, vadinamas Pakilta, yra 2 km į V nuo Dūkšto miestelio, iš R,

V ir P pusių apsuptas Dūkštos upelio. Piliakalnis tyrinėtas: 1970 m. (vad. V. Daugudis) – aikštelės R dalis; 1998 m. (vad. V. Kiaugaitė) – aikštelės V dalis (žr. *AETL 1970 ir 1971 metais*, V., 1972, p. 19–21; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 96–98).

Plotas 5. Iš karto po velėna fiksuotas juodos riebios žemės sluoksnis su keramika ir gyvulių kaulais. Juodos žemės sluoksnyje, 24–35 cm gylyje rasti nedideli akmenys, jų skersmenys – 10x10x5 cm, 20x14x11 cm, 15x8x9 cm, 20x22x16 cm, 19x15x10 cm ir pan. Iš viso užfiksuota 11 akmenų. Jie nesudarė grindinio ar kitos konstrukcijos. Aplink akmenis kiek gausiau aptikta keramikos ir gyvulių kaulų (žandikaulio fragmentų, aplaužytas ragas). 42 cm gylyje tiriamo ploto P dalyje ėmė dengtis rusvas stambiagrūdis smėlis, maišytas su žvyru. Valant gilyn visame plote dengėsi smėlio, maišyto su žvyru, sluoksnis. Š pusėje smėlio-žvyro sluoksnis atsidendė 75 cm gylyje. Šis sluoksnis nevienodas – PV dalyje jame daugiau smėlio, jis gana minkštas. Į Š sluoksnis kietesnis, jame daugiau žvyro, gausu akmenukų, kurių skersmuo nuo 2 iki 10 cm. Šiame sluoksnyje jokių radinių nerasta.

Po supiltiniu sluoksniu 62 (P pusėje) – 118 cm (Š pusėje) gylyje fiksuotas įžemis – nejudintas žvyras, o palei pat ploto Š sieną – rudas molis.

Visa tyrinėjimų metu rasta keramika buvo juodos riebios žemės sluoksnyje. Iš viso surinkti 76 keramikos fragmentai, vienas iš jų – gana stambi žiesto puodo šukė. Keramika įvairi: aptikta lipdytos brūkšniuotu ir lygiu paviršiais, keletas apžiestos keramikos fragmentų. Didžioji dalis keramikos rasta aplink akmenis. Aptiktas ankstyvos brūkšniuotos (Žaliosios – Bratoniškių tipo (?)) keramikos fragmentas. Taip pat rasta 120 gyvulių kau-

lų fragmentų, dauguma jų priskiriami galvijams ir kiaulėms.

Vizualiai išžvalgytas visas atsidendęs gruntas ŠV šlaite – tai pilkšvos žemės fragmentai (kultūrinio sluoksnio likučiai) bei rusvas natūralus žvyras. Šlaite aptikta radinių: lipdyto apžiesto puodo fragmentas, geležinis peilis ir aprtrupėjusi kaulinė plokštelė. Visi šie radiniai greičiausiai yra iš nuslinkusio kultūrinio sluoksnio.

Tyrimai parodė, kad kultūrinis sluoksnis aikštelės pakraštyje siekia 1,18 m storį. Jį sudaro 2 sluoksniai: a) 15–70 cm storio juodos žemės su keramika ir gyvulių kaulais ir b) iki 50 cm storio rusvo smėlio, maišyto su žvyru, be radinių. Pastarasis sluoksnis gali būti su-piltas formuojant aikštelės pakraštį.

Rasti radiniai bei keramika nekeičia anksčiau nustatyto labai plataus piliakalnio datavimo (I tūkst. pr. Kr.–XIV a.). Dauguma keramikos yra iš Brūkšniuotosios keramikos kultūros laikotarpio. Aptikta viena ankstyva (?) (II tūkst. pr. Kr. vidurio) šukė bei keletas apžiestos keramikos fragmentų ir puodų pakraštelių su ryškiai atlenktu krašteliu, priskirtinų I tūkst. pabaigai.

BRADELIŠKĖS HILL-FORT

In 2003 in the Bradeliškės hill-fort the area of 10 m² was explored alongside of the top of the north-west slump. The ground uncovered in the slump was surveyed. During the exploration 76 pottery fragments and 120 animal bone fragments were collected. The cultural layer at the edge of the site was up to 1,18 m and consisted of 2 layers: a) the layer of black soil, 15–70 cm thick; and b) the layer of brown sand mixed with grit, 50 cm thick. In the upper layer, animal bones and brushed and rusticated pottery were found. In the lower layer no finds were detected.

The latter layer might have been made while shaping the edge of the hill-fort top. A part of the cultural layer had slipped down together with the destroyed slump. It is proved by the finds found while surveying the slump: an iron knife, a fragment of a clay pot and a bone plate.

Most of pottery belonged to the Brushed Pottery culture period. The only early (?) (the middle of the 2nd millennium) potsherd, several fragments of hand-thrown pottery and rims of pots with clearly flared edges belonged to the end of the 1st millennium.

NORKŪNŲ PILIAKALNIS

Vida KLIAUGAITĖ

Norkūnų piliakalnis yra 0,7 km į R nuo Norkūnų piliakalnio II ir 0,65 km į PR nuo Mikasos ir Nemuno santakos, Nemuno ir Skardupio kairiuosiuose krantuose, jų santakoje. Piliakalnis buvo įsiterpęs į Skardupio slėnį. Aikštelė nuslinkusi į Skardupį. Išlikęs pylimas yra 28 m ilgio ir iki 10 m pločio prie pagrindo, jo aukštis nuo gretimos aukštumos siekia iki 4,5–5 m, o nuo Skardupio upelio pusės – 21 m. Į Š ir V nuo piliakalnio liekanų yra senovės gyvenvietė.

Piliakalnis žinomas nuo XIX a. pabaigos, jo liekanas 1953 ir 1988 m. žvalgė LII, o 1964 ir 1965 m. LII ekspedicija (vad. V. Daugudis) tyrinėjo piliakalnio pylimą ir papėdės gyvenvietę. Ekspedicijos metu buvo padarytas pylimo skersinis pjūvis per vidurį ir R jo gale bei ištirtas 440 m² plotas senovės gyvenvietėje į V nuo pylimo. Tyrimai parodė, kad pylimas buvo kelis kartus perstatomas ir rekonstruojamas, aptikta medinių konstrukcijų bei akmenų grindinių liekanų. Senovės gyvenvietėje aptiktas iki 0,5 m storio kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta lipdytos grublėtosios, lygiu paviršiumi ir brūkšniuotosios keramikos, ūkinių duobių, židinių, šlako, trinamosios gimos, dalgis bei kitų III–VIII a. datuojamų dirbinių. Šių tyrinėjimų medžiaga fragmentiškai skelbta P. Kulikausko monog-

rafijoje „Užnemunės piliakalniai“ (1982 m.).

2002 m. tyrimai vykdyti palei Skardupio upelio griaunamo V pylimo šlaito nuošliaužos viršų. Plotas 1 – netaisyklingos formos, jo Š kraštinė – 15 m ilgio, V – 4 m, o R – 5 m. P kraštinė netaisyklinga, ji sutampa su nuošliaužos kraštu. Bendras tyrimų plotas sudaro apie 47 m². Atskaitos taškas gyliui matuoti – ŠR perkasos kampas. Kultūrinį sluoksnį, aptiktą tyrimų metu, galima padalyti į 2 dalis: 1) viršutinį sluoksnį, susijusį su piliakalnio apgyvendinimu ir pylimo įrengimu bei 2) apatinį sluoksnį, siejamą su vietovės apgyvendinimu ar naudojimu akmens amžiuje.

Viršutinį kultūrinį sluoksnį sudaro supiltiniai pylimo sluoksniai ir maišytas pilkos žemės sluoksnis pylimo papėdėje. Po velėna R ploto dalyje atsidendę juoda žemė su stambiais degėsiais, keramika, kaulais. Pirmieji akmenys fiksuoti 19–23 cm gylyje. Jie nedideli: 14x9x7 cm, 16x9x5 cm, 12x5x3 cm, 17x11x7 cm ir pan., aptikti arčiau P (nugriuvusio) ploto krašto. Tarp akmenų aptikta lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi, gyvulių kaulų, gamtinio titnago bei keletas titnago nuoskalų ir skelčių. Juodos žemės sluoksnis tirtame plote apėmė visą pylimo paviršių, jo storis siekė iki 50–55 cm. Sluoksnis buvo